

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БУРШТИНСЬКИЙ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ КОЛЕДЖ
ІВАНО - ФРАНКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ НАФТИ І ГАЗУ**

«Затверджую»

директор коледжу

_____ **О.Д. Джура**

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з дисципліни « ФІНАНСИ »

Підготував викладач:

Боднар Л.В.

Бурштин 20 р

Програма з дисципліни « **Фінанси** »

розроблена згідно з стандартом вищої освіти для навчальних закладів II-го рівня акредитації.

Укладач: Л.В. Боднар, викладач Бурштинського енергетичного коледжу

Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

Програма обговорена і
схвалена на засіданні
циклової методичної комісії
економічних дисциплін

Протокол №

від «   » серпня 20   р.

Голова ЦМК:

_____ М.М. Шувар

РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА СЕМЕСТРАМИ

Курс навчання	1		2		3		4		Всього годин з дисципліни
	1	2	3	4	5	6	7	8	
Повний обсяг часу на дисципліну /год/				54					54
в тому числі аудиторних занять з них:				21					21
- лекції				13					13
- практичні				2					2
- семінарські				6					6
Вид індивідуальних завдань:									
- термін часу на самостійну роботу студента				33					33
- курсова робота									
- підсумкові форми контролю									

Доповнення та зміни:

знято за святкові дні :

ВСТУП

Особливу роль у процесі становлення та розвитку держави, незалежно від суспільно-економічної формації, відіграють фінанси. Фінанси є домінуючим інструментом реалізації державної політики в соціально-економічній сфері. Функціонування ринкової економіки в Україні супроводжується суттєвими змінами у побудові та стабілізації фінансової системи, зростанням ролі й ускладненням сутності та функцій фінансів, багатофакторністю та багатоваріантністю управління фінансовими ресурсами, впливом внутрішніх і зовнішніх чинників на рівень реалізації фінансової політики держави. Тому прийняття виважених і своєчасних рішень у сфері фінансів потребує професійної підготовки якісно нових кваліфікованих фахівців фінансово-економічного профілю на рівні світових стандартів, здатних забезпечити подальший розвиток економіки, та впровадження нових методів регулювання й управління нею.

Дисципліна “Фінанси” є базовою і нормативною для підготовки спеціалістів економічного профілю усіх напрямів підготовки галузі знань “Економіка і підприємництво”.

Вивчення дисципліни “Фінанси” обумовлене необхідністю формування у майбутніх фахівців системи знань з організації та функціонування фінансів на макрорівні як специфічної форми суспільних відносин, підсистеми економічного базису, набуття практичних навичок у розбудові фінансової політики держави та дослідження теоретичних основ і практичної реалізації питань організації фінансів на мікрорівні як базової сфери фінансової системи країни.

Мета вивчення дисципліни: формування базових знань з теорії фінансів, засвоєння закономірностей їх функціонування на макро- і макрорівнях.

Завдання дисципліни: вивчення суті і характерних ознак фінансів, їх роль і місце в економічній системі, основ фінансової політики держави і механізму реалізації сфер і ланок фінансової системи та їх взаємодії.

Предмет дисципліни: фінансові відносини, що виникають між державою, юридичними та фізичними особами

Дисципліна “Фінанси” тісно пов’язана з такими економічними Дисциплінами як : “Політекономія”, “Економіка підприємства”, “Гроші і кредит”, “Фінанси підприємств”, “Бюджетна система”, “Податкова система”, “Страховання” та інші.

Після вивчення дисципліни студент повинен *знати*:

- сутність і форми прояву фінансових відносин;
- категоріальний і понятійний апарат фінансової науки;
- роль фінансів у соціально-економічному розвитку суспільства;
- організацію фінансових відносин на мікро- та макрорівнях;
- засади здійснення фінансової політики держави й управління фінансами;
- роль і значення державних фінансів і бюджетної системи для розвитку ринкових перетворень;
- закономірності розвитку міжнародних фінансів.

На основі отриманих у процесі навчання знань студент повинен

вміти:

- узагальнювати тенденції та закономірності розвитку фінансів мікро- та макрорівнів;
- оперативно реагувати на зміни, які відбуваються у фінансовій практиці;
- аналізувати сутнісні характеристики фінансових процесів;
- досліджувати фінансові явища у ринковій економіці;
- об'єктивно оцінювати фінансові та економічні процеси у суспільстві;
- розробляти і реалізовувати систему заходів щодо вдосконалення основних засад фінансової політики держави.

Тема 1. Предмет фінансової науки . Суть і функції фінансів

Об'єктивні передумови виникнення фінансів. Мета фінансової науки. Предмет, об'єкт, суб'єкт і методи фінансів, як науки. Характерні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Роль фінансів. Склад і особливості централізованих та де централізованих фінансових ресурсів. Суть розподільчої та контрольної функції, їх зміст та значення.

Тема 2. Фінансова політика держави

Суть фінансової політики, її мета і завдання. Фінансова політика, як складова економічної політики держави. Складові фінансової політики: податкова, бюджетна, монетарна (грошово-кредитна), валютна; митна, амортизаційна, боргова, політика у сфері фондового, страхового ринків, соціальній сфері .

Види фінансової політики: фінансова стратегія та фінансова тактика. Напрями фінансової політики: регламентування фінансових відносин (жорстка, помірна регламентація, політика мінімальних обмежень); ведення поточної фінансової діяльності (політика стабілізації, економічного зростання, стимулювання ділової активності). Етапи та принципи фінансової політики. Суть фінансового контролю. Суб'єкти і об'єкти фінансового контролю. Шляхи підвищення дієвості фінансового контролю

Тема 3. Фінансова система

Суть фінансової система держави. Характеристика складової фінансової системи . Оцінка елементів складової фінансової системи за рівнем економічної системи : макроекономічний рівень , мікроекономічний рівень, світовий та узагальнюючий рівні.

Характеристика сфер фінансової системи: міжнародні фінанси, державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, фінансовий ринок, всі фінанси.

Тема 4. Фінанси суб'єктів господарювання

Суть фінансів суб'єктів господарювання. Основні ознаки суб'єктів господарювання та їх характеристика. Об'єкти: чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та чистий фінансовий результат підприємства. Суб'єкти фінансових відносин: підприємства, інші суб'єкти господарювання, держава, фінансово-кредитні установи.

Основні методи організації фінансів суб'єктів господарювання.

Класифікація фінансових ресурсів суб'єктів господарювання та їх характеристика.

Фінансові результати діяльності підприємств. Порядок формування чистого фінансового результату підприємства.

Тема 5. Податки.

Економічна сутність, ознаки та функції податків. Елементи системи оподаткування: платник податку; об'єкт оподаткування; база оподаткування; ставка податку; податковий період; строк сплати податку та збору.

Класифікація податків за класифікаційними ознаками: залежно від суб'єкта оподаткування (податки з юридичних осіб, податки з фізичних осіб, змішані); залежно від рівня встановлення (загальнодержавні податки та збори, місцеві податки та збори); за формою оподаткування (прямі та непрямі податки); за джерелами сплати (податки з індивідуального доходу, податки з доходу від продажу, податки з фінансового результату підприємства, податки з витрат підприємства); за способом встановлення ставок (пропорційні, прогресивні, регресивні, змішані); за встановленим порядком використання (загальні, спеціальні); за економічним змістом об'єкта оподаткування (прибуткові, майнові, на споживання, на різні дії), за економічною функцією (податки на споживання, на працю, на капітал, екологічні).

Характеристика поділу податків на непрямі та прямі. Склад системи податків в Україні.

Тема 6. Бюджет.

Бюджет: його економічний і правовий зміст та призначення. Місце і значення бюджету в загальній системі фінансових відносин. Розподільна і контрольна функції бюджету. Принципи побудови бюджетної системи: єдність, збалансованість, самостійність, повнота, обґрунтованість, ефективність і результативність, субсидіарність, цільове використання бюджетних коштів, справедливість і неупередженість, публічність і прозорість. Склад бюджетної системи: державний бюджет і місцеві бюджети. Структура та складові бюджету: доходи і видатки бюджету.

Тема 7. Державний кредит і державний борг

Економічна суть державного кредиту. Призначення, суб'єкти і функції державного кредиту. Роль державного кредиту у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави. Відмінність державного кредиту від банківського.

Сутність і види державного боргу. Класифікація державного боргу за типом кредитора і типом боргового зобов'язання.

Тема 8 Місцеві фінанси

Сутність і роль місцевих фінансів, як елемента фінансової системи. Фінансові ресурси, що мобілізуються, розподіляються та використовуються місцевими органами, як об'єкт місцевих фінансів. Держава, органи місцевого самоврядування, юридичні, фізичні особи, як суб'єкти місцевих фінансів.

Складові місцевих бюджетів: доходи та видатки.

Функції місцевих фінансів: розподільча, контрольна і стимулююча. Принципи організації місцевих фінансів.

Доходи місцевих бюджетів: доходи, що враховуються, та доходи, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.

Суть видатків на здійснення повноважень, що виконуються за рахунок місцевих бюджетів: видатки на здійснення делегованих державних повноважень; видатки на здійснення власних повноважень.

Тема 9. Спеціальні цільові фонди держави

Сутність, призначення і джерела формування спеціальних цільових фондів держави. Необхідність їх створення та функціонування. Головні принципи побудована системи організації державних цільових фондів. Класифікація державних цільових фондів. Види державних цільових фондів.

Тема 10. Страховий ринок.

Поняття страхового ринку. Інституціональна структура страхового ринку України.

Принципи функціонування страхового ринку: 1) демонополізація страхової справи; 2) конкуренція страхових організацій з надання страхових послуг, залучення страхувальників і мобілізації грошових коштів у страхові фонди; 3)

свобода вибору для страхувальників умов надання страхових послуг, форм і об'єктів страхового захисту; 4) надійності і гарантії страхового захисту.

Суб'єкти страхового ринку: страховики (страхові компанії), страхувальники (фізичні і юридичні особи і держава).

Посередники в проведенні страхування: страхові агенти і страхові брокери (брокерські фірми).

Поділ страхового ринку на місцевий (регіональний), національний (внутрішній), світовий (зовнішній, глобальний).

Тема 11. Фінансовий ринок

Фінансовий ринок як механізм міжгалузевого перебігу капіталу та перерозподілу коштів. Роль фінансових ринків у ринковій економіці. Функції фінансового ринку. Класифікація фінансового ринку за:

- 1) видами фінансових активів : кредитний ринок; ринок цінних паперів; валютний ринок; страховий ринок; ринок золота; ринок фінансових послуг,
- 2) за періодом обертання фінансових активів фінансовий ринок поділяється на: ринок грошей; ринок капіталів,
- 3) за регіональною ознакою фінансовий ринок поділяється на: місцевий фінансовий ринок; регіональний фінансовий ринок; національний фінансовий ринок; світовий фінансовий ринок.

Тема 12. Міжнародні фінанси

Виникнення і розвиток міжнародних фінансів. Міжнародні фінансові відносини як складна система руху грошових потоків.

Групування міжнародних фінансових відносин за напрямками:

- 1) взаємовідносини між суб'єктами господарювання різних країн;
- 2) взаємовідносини держави з юридичними і фізичними особами інших країн;
- 3) взаємовідносини держави з урядами інших країн та міжнародними фінансовими організаціями;
- 4) взаємовідносини держави і суб'єктів господарювання з міжнародними фінансовими інституціями.